

संस्कृत

अ. नं. ४८

३२८२५ : ४०

पुष्पाक्षरीनिर्णयः

व्य. प्र. शा. २०११

(1)

नां

श्रीगणेशायनमः अथैकादशीनिर्णयो महानिबंधांशदित्याकलनं नस्या
दित्येतदर्थं संक्षेपतो निर्णयते शुधाविधाद्वयी नंदात्रेधान्यत्र समाधिकैः
षट्प्रकारैः पुनस्त्रेधाद्वादशमनसमाधिकैः १ नंदा एकादशी विधावि
धाभेदेन द्विधा स्तर्पणः सायन्युत्समाधिकप्रकारैस्त्रेधा एवं शुधाविधा
भेदेन षोढासती पुनर्द्वादशमनसमाधिकैः प्रकारैः पुनः षट्प्रकारैः
एवं स्पष्टमष्टादशभेदाः भवन्ति च शुधन्वना १ शुधसमार शु
धाधिका ३ विधन्वना ४ विधसमा ५ विधाधिका ६ एवं शुधाविधयोः
त्रेधा प्रकारैः पुनः शुधाभेदः एकैकं द्वादशमनसमाधिकैः त्रिभिर्भेदैः
प्रत्येकं नवभेदाः भवन्ति एवं विधाया अपि तेन च भेदा भवन्ति ते च

(2)

शुभाभेदाद्यवङ्केगहिभिरतितरांसप्रमेवाप्तमेप्राकूनंदाकार्याद्वयोःसायति
भिरिहपराविभमेदेषुतद्धृ॥ शुधाविधांलभेदेषिवगृहियतिभिर्निर्विशकैःप
रैवनंदाविष्णुप्रवृथाबुभपतरहसायेणवैरन्यथाप्राक् ॥१॥

(3.)

शीविष्ठावितिपूर्वाक्तमाधवमते। हेमाद्रिमते तु परा। संपूर्णैकादशीत्याज्यापरतो
द्वादशीयति। उपोष्याद्वादशीशुद्धाद्वादश्यामेवपारणमित्युक्तेः अनयोर्वाभ्य
योः शुद्धाविद्वातुल्यत्वात् नवमपक्षसर्वेषां परैव एकादशीद्वादशीचेत्युभयंब
धतेयदितदा पूर्वदिनं त्याज्यं स्मार्ते ग्राह्यं परं दिनं शुद्धाविद्वात् इत्युक्त्युत्पत्ति
माधवः यानि तु दशम्यनुगताहंतिद्वादशद्वादशीफलं। धर्मोपसधनायं
षित्रयोदश्यांतुपारणमित्युक्तिर्दिनातिविहितविद्वाभिन्नपराणि अथवे
ष्वनिर्णयः तेषामरुणादयेषुपराशुद्धीनंतरं कलामात्रदशमीप्र
वेशेविद्वा सर्वथैवत्याज्यामोहिनेवनवान् विभुः वर्ज्येयं धर्मकांक्षिभिः उप
वासस्यदूषक इत्याद्युक्तेः अथ शुद्धाभवाविचार्ये प्रथमाद्वितीयचतुर्थपंचम
पक्षपूर्वाविद्वाभावात्पारणाद्वादश्यभानात् शुद्धाविद्वा समाहीनोति
प्रागुक्तेन तीयषष्ठनवमपक्षेषु परैव एकाद्वादशीवाधिकाचेत्युभयतां दिनं
पूर्वग्राह्यं तत्तरं स्यादिति वैश्वविनिर्णय इति माधवोक्तेः सप्तमाष्टमयोस्त

तेषु

(५)
एकादश
५

माध्वो गृहिणः पूर्वो यतेरुत्तरेति प्राह । एकादशी^{वि} विधायेत शुक्लरुषो विशेषतः
उत्तरांतु यतिः कुर्यात् पूर्वो मेव सरा गृहीति प्रायेत सोक्तेः । हेमाद्रि मते परा । एकादशी
द्वादशी चरात्रिशेषे त्रयोदशी ति प्रागुक्तेः । संपूर्णेकादशी यत्र प्रभाते पुनरेव सा । तु
प्यते द्वादशी तस्मिन्नुपवासः दुःख भवेत् । उपोष्य द्वेतिथी तत्र विष्णु प्रीणन न परैरिति
वसिष्ठोक्तेः । ब्रह्मवाक्यविरोधेन संदेहो नायते यदा । द्वादशी तु नराग्रह्या त्रयोदश्या
तु पारणमिति हेमाद्रि मते प्रामाण्येनाह । यत्तु नवमी पक्षमेकं स्यात् दशमी स
कृत्वा यदि ॥ उपोष्याद्वादशी शुद्धा त्रयोदश्यां तु पारणमिति तद्दशमी विशेषेकादशी
परं न तु शुद्धापरमिति वाक्यविरोधापत्तेः । केषां चिन्मते शुद्धा विधा पक्षे पुन्यनस
मलाभ्यां फलैक्येन वैषम्याभावात् द्वादशीव भेदाः । उक्तस्मार्तवैद्यैः पक्षेषु प्र
तिपादकवाक्ये समानार्थकवाक्यांतराणां विस्तरभया हनुल्लेख इति हि क। ५ ।
इति श्री श्री गणेशपुरस्थधर्माधिकारी भट्टनीलकण्ठकृतैकादशीनिर्णय इति ॥ ॥ ॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com